

17

Lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2023 arviointikertomuksesta

Pöydälle 20.05.2024

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päätti antaa tarkastuslautakunnalle vuoden 2023 arviointikertomuksen suosituksista seuraavan lausunnon:

Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointi

Tarkastuslautakunta on esittänyt oman arvionsa siitä, ovatko talousarviossa asetetut sitovat toiminnan tavoitteet ja niiden toteutumista kuvaavat mittarit toteutuneet. Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteiden toteutumisesta poikkesi tilinpäätöksen arviosta yhden mittarin osalta ja kahden mittarin dokumentointi oli tarkastuslautakunnan arvion mukaan puutteellista.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginkanslian tulee

- varmistaa, että sitovien tavoitteiden dokumentoinnin liitteissä esitetään kaikki sellaiset tiedot, jotka ulkopuolinen arvioija tarvitsee pystyäkseen toteamaan, että mittarien arvot on laskettu oikein.

Kaupunginhallitus toteaa, että toimialojen, liikelaitosten sekä kaupunginkanslian tulee noudattaa talousarvioehdotuksia laatiessaan talousarvion valmisteluohjeita sekä kaupunginhallituksen hyväksymiä talousarvion laatimisohejeita. Ohjeissa on esitetty sitoilta toiminnan tavoitteilta sekä niiden toteutumista kuvaavilta mittareilta edellytettävät ominaisuudet.

Kaupunginhallitus toteaa, että valtuustokauden strategiatavoitteita määritettäessä tulee kiinnittää huomiota siihen, että niiden dokumentointia voidaan toteuttaa myös vuosittain talousarvion toteutumisen seurannan yhteydessä. Tavoitteiden toteutumisen dokumentoinnin sisältöön ja selkeyteen tulee kiinnittää huomiota.

Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto on aloittanut keväällä 2023 yhteistyössä toimialojen ja liikelaitosten kanssa talousarvion toiminnan tavoitteiden ja mittarien asettamisen sekä seurannan kehittämisprosessin. Tavoitteena on, että talousarviosta 2024 eteenpäin kaikki toiminnan tavoitteet ja mittarit noudattaisivat uusittuja kaupunkiyhteisiä

periaatteita, jotka on annettu vuoden 2024 talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen 2024–2026 teknisissä valmisteluohjeissa. Näin parannetaan toiminnan vaikuttavuutta ja kaupunkistrategian toimeenpanoa.

Toiminnan tavoitteiden kehittämisen tueksi toimialojen ja kanslian talousarviotavoitteiden valmistelijoille on järjestetty vuosien 2023 ja 2024 aikana kaupunkiyhteinen toiminnan tavoitteiden ja mittareiden vaikuttavuuden kehittämisen koulutus (vaikuttavuuskoulutus).

Konsernille asetetut tavoitteet

Tytäryhteisöille omistajastrategioissa asetettu tavoitteiden toteutumisen arviointi on ollut haastavaa, koska tavoitteiden mittarit ovat olleet osin tulkinnanvaraisia.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginkanslian tulee

- varmistaa, että tytäryhteisöjen omistajastrategioissa asetettujen tavoitteiden mittareista jokainen sisältää vain yhden mitattavan asian.
- varmistaa, että tytäryhteisöjen omistajastrategioissa asetettujen tavoitteiden mittareille määritetään tavoitetasot tai kriteerit ja ne kuvataan talousarviossa, jotta tavoitteiden toteutuminen on mahdollista todeta.
- varmistaa, että tavoitteiden toteutumat dokumentoidaan yhteneväisesti yhteisöraportoinnissa ja tilinpäätöksessä.

Kaupunginhallitus toteaa, että tytäryhteisöjen omistajastrategiat laaditaan keskipitkälle aikavälille, jotta ne ohjaavat ja tukevat tytäryhteisöjen toimintaa pitkäjänteisesti. Omistajastrategioiden päivitystarpeita arvioidaan kuitenkin säännöllisesti. Seuraavan omistajastrategioiden kokonaisvaltaisen päivityskierroksen yhteydessä tarkastellaan osana kokonaisuutta tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden avainmittareita ja niiden tarkennustarpeita ottaen huomioon myös arviointikertomuksessa esitetty suositus.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupungin omistajapolitiikka ilmenee kaupunginhallituksen hyväksymissä tytäryhteisökohtaisissa omistajastrategioissa määriteltynä tavoitteina ja toimintalinjauksina. Tavoitteiden toteutumista ja yhteisöjen etenemistä tavoitteilla osoitettuun haluttuun kehityssuuntaan seurataan säännöllisesti osana tytäryhteisöjen raportointia ja muuta seurantaa.

Tytäryhteisöjen tavoiteasetantaa on kehitetty vuoden 2023 aikana ja vuoden 2024 talousarviossa vahvistettiin merkittävimmille tytäryhteisöil-

le ja keskeisille Helsingin kaupungin avustusta saaville tytäryhteisöille niiden omistajastrategioissa määritellyt tavoitteet ja mittarit. Talousarviossa kuvatun mukaisesti tavoitteiden toteumatietoja arvioidaan konsernitilinpäätöksen yhteydessä sen perusteella täyttävätkö ne mittarille omistajastrategiassa asetetun tavoitetaso, tai jos tavoitetasoa ei ole erikseen määritetty, ovatko avainmittarien tulokset säilyneet vähintään edellisen vuoden tasolla. Toteutumattomista tavoitteista raportoidaan erikseen kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginhallitus toteaa, että yhteisöraportoinnin ja kaupungin konsernitilinpäätöksen tavoitteiden toteumatietojen dokumentointia kehitetään jatkossa yhteneväiseen suuntaan.

Vieraskielisten oppilaiden tukeminen peruskouluissa

Neljännes suomenkielisten peruskoulujen oppilaista on vieraskielisiä ja heidän osuutensa kasvaa. Vieraskielisten oppilaiden oppimista on tuettu kaupungin linjausten mukaisesti, mutta osa toimenpiteistä on kesken tai pienimuotoisia ja niiden seurantatiedoissa on puutteita. Kouluissa kielitietoista opetusta toteutetaan vaihtelevasti.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee

- varmistaa, että valmistavalla opetuksella, S2-opetuksella ja monikielisillä ohjaajilla on riittävät resurssit kaikkien koulujen vieraskielisten oppilaiden tukemiseen.
- varmistaa, että koulut saavat riittävät ohjeet ja työkalut vieraskielisten oppilaiden tukemiseen tarkoitettujen resurssien tarkoituksenmukaiseen käyttöön.
- jatkaa kielitietoisien pedagogiikan ja rasisminvastaisen työotteen juurruttamiseen kouluissa liittyviä toimenpiteitä.

Kaupunginhallitus toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee osoitettujen määrärahojen puitteissa jatkaa panostusta vieraskielisten oppilaiden tukitoimiin valmistavassa opetuksessa ja S2-opetuksessa sekä jatkaa monikielisten ohjaajien toimintamallin kehittämistä.

Kaupunginhallitus toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee huolehtia siitä, että kaikki opettajat osaavat käyttää tarjolla olevia vieraskielisten oppilaiden tukemiseen tarkoitettuja materiaaleja ja työvälineitä.

Kaupunginhallitus pitää ensiarvoisen tärkeänä jatkaa toimenpiteitä strategian mukaisesti yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja ihmisoikeuksien

edistämisessä. Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan näkemykseen siitä, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa rasminvastaisen työotteen kehittämistä kouluissa, säännöllisten koulutusten järjestämistä opetushenkilöstölle sekä koulujen ja opettajien kielitietoisien pedagogiikan menetelmien kehittämistä.

Hiilineutraali Satama -tavoitteen toteutuminen

Hiilineutraali Satama -toimenpideohjelman tavoitteita on pääosin edistetty ja Sataman omien päästöjen hiilineutraalius näyttää toteutuvan jo vuonna 2025. Aluspäästöjä on vähennetty, mutta raskaan liikenteen ja työkoneiden päästöjä koskevat tavoitteet eivät ole edenneet.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

omistajaohjauksesta vastaavana tahona kaupunginkanslian tulee

- ohjata Helsingin Satama Oy:tä muuttamaan Hiilineutraali Satama -toimenpideohjelmaa siten, että siinä huomioidaan metaani ja muut kasvihuonekaasut hiilidioksidin lisäksi.
- tukea Helsingin Satama Oy:tä vahvistamaan taloudellisten ohjauskeinojen avulla alusten vaihtoehtoisten käyttövoimien lisäämistä, jotta suorat aluspäästöt vähenevät vähintäänkin satama-alueella.
- edistää Helsingin Satama Oy:n ja työkoneita käyttävien yhtiöiden välisiä sopimuksia siten, että ne ohjaavat yhtiöitä päästöttömiin työkoneratkaisuihin.

Kaupunginhallitus toteaa, että Helsingin Satama Oy toteuttaa Hiilineutraali Satama -toimenpideohjelmaa ja yhtiö vaikuttaa osaltaan kansainvälisen meriliikenteen kehittymiseen. CO₂-ekvivalenttitarkastelu on satamayhtiössä työn alla ja tavoitteena on tällä hetkellä, että yhtiö ottaa CO₂-ekvivalentit käyttöön raportoinnissaan vuoden 2025 alusta.

Kaupunginhallitus toteaa, että Helsingin Satama Oy on jatkanut jo usean vuoden ajan vähäpäästöisen alusliikenteen kannustamista alusmaksualennusten avulla. Alennuksia voi saada sekä kaluston kehittämistä, että käytöstä. Sataman tarkoituksena on jatkaa maksujen kehittämistä samaan suuntaan. Helsingin Satama Oy on aktiivisesti tehnyt pitkään työtä uusien käyttövoimien mahdollistamiseksi, ja työtä on tehostettu entisestään mm. H2@BSR-projektin muodossa. H2@BSR-projekti tutkii vetyjohdannaisten mahdollisia käyttökohteita meriliikenteessä Itämeren alueella.

Helsingin Satama Oy:n arvion mukaan todellinen vaihtoehtoisten käyttövoimien lisääminen merenkulussa voi tapahtua ainoastaan varustamoiden uusien laivainvestointien avulla. Sataman mahdollisuudet vai-

kuttaa taloudellisilla kannustimilla näihin investointipäätöksiin ovat hyvin rajatut.

Kaupunginhallitus toteaa, että nykyinen sopimusarkkitehtuuri mahdollistaa satamaoperaatioiden hiili-intensiivisyyden vähentämisen kaupungille. Kaupunki ja Helsingin Satama Oy yhdessä selvittävät mahdollisuuksia kannustaa hiili-intensiivisyyden vähentämistä satamaoperoinnissa osana vuokrasopimusten ehtojen päivittämistä. Sopimusten ehtojen avulla voidaan edistää esimerkiksi aurinkovoimaloiden sijoittamista rakennusten vaippoihin, lämpöpumppuratkaisuja sekä työkoneiden latausasemien syntymistä. Sopimusehtojen päivittäminen mahdollistaisi myös vähäpäästöisyys kannustinjärjestelmän luomisen, vastaavasti kuin alusliikenteessä on jo käytössä.

Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukemisen edistäminen

Kirjastot ovat lisänneet vetovoimaansa ja edistäneet lukemista ja lukutaitoa kaupunkistrategian mukaisesti. Käyntimäärät ovat kasvaneet ja kirjastoissa on toteutettu monimuotoista toimintaa erilaisten kohderyhmien lukutaidon edistämiseksi.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee

- jatkaa kirjastojen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämistä.
- seurata, miten kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden tavoitteena olevien 1., 3. ja 7. luokan koululaisten koko ikäluokan kirjastovierailujen toteutuminen vaihtelee alueittain ja kouluitain.
- tehdä seurannan perusteella toimenpiteitä, joilla kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden välisen sopimuksen mukaiset koululaisten kirjastovierailut saadaan toteutumaan kattavammin.

Kaupunginhallitus pitää kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyötä eri oppiasteiden oppilaiden lukutaidon kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi tärkeänä. Kaupunginhallitus kannustaa jatkamaan yhteistyötä ja seuraavaksi panostamaan toisen asteen oppilaitosten kattavampaan tavoittamiseen ja sitä tukevien rakenteiden kehittämiseen.

Kaupunginhallitus toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden tulee jatkossakin seurata kuinka tavoitteena olevien

1., 3. ja 7. luokan koululaisten koko ikäluokan kirjastovierailujen toteutuminen vaihtelee alueittain ja kouluittain.

Kaupunginhallitus toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden tulee ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta tavoitteena olevan koululaisten kirjastovierailujen kattavuus paranee.

Kulttuuriavustusten kehittäminen

Kulttuuriavustuksia on kehitetty kaupunkistrategian ja kulttuuripalvelukokonaisuuden tavoitteiden mukaisesti. Uusien taiteenlajien ja toimijoiden pääsyä kaupungin tuen piiriin ei voitu vielä arvioida.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ja kaupunginkanslian tulee

- selkeyttää kaupunkilaislähtöiseen toimintaan jaettavia avustuksia koskevaa vastuunjakoa.

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuuripalvelukokonaisuudessa tulee

- määritellä tavoitteet uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin siten, että tuen kohdentumista uusille toimijoille voidaan seurata.
- jatkaa vuonna 2023 aloitettua seurantaa uusista hakijoista.
- tehdä seurannan pohjalta tarvittaessa toimenpiteitä, jotta uusilla hakijoilla on entistä paremmat mahdollisuudet saada avustuksia.

Kaupunginhallitus toteaa myöntävänsä vuosittain asukasosallisuuden yleisavustuksia muiden kuin kaupungin ylläpitämien asukastilojen ylläpitämiseen ja toiminnan koordinointiin sekä toiminta-avustuksia asukasosallisuutta parantavien rakenteiden ja menetelmien kehittämiseen. Lisäksi viestintäjohtaja myöntää pienavustuksia vastaavien uusien, alkavien tai kertaluonteisten hankkeiden toteuttamiseen. Kaupunginkanslian on tarkoitus arvioida ja kehittää asukasosallisuuden avustuskriteerejä yhteistyössä järjestöjen kanssa vuosien 2024–2025 aikana, ja selkeyttää avustuksia koskevaa vastuunjakoa kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa.

Kaupunginhallitus toteaa, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuuripalvelukokonaisuudessa avustuslajit ja arviointiperusteet on vuonna 2022 päivitetty niin, että mitkä tahansa toimijat tai henkilöt, jotka täyttävät kriteerit, voivat hakea avustusta. Uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin toimialan tulee kuitenkin määritellä tarkemmin, mitä uudella toimijalla tarkoitetaan.

27.5.2024

Kaupunginhallitus kannustaa toimialaa jatkamaan vuonna 2023 aloitettua seurantaa uusista hakijoista niin, että avustusten kohdentumista uusille toimijoille voidaan jatkossa seurata paremmin.

Kaupunginhallitus toteaa, että hakijoiden seurannan pohjalta tulee tarvittaessa tehdä toimenpiteitä, jotta kaikilla kulttuuripalveluavustusten hakijoilla on yhtäläiset mahdollisuudet avustuksiin.

Nuorisotyön vahvistaminen

Etsivä ja jalkautuva työ ovat vahvistuneet, mutta muussa nuorisotyössä pätevän henkilöstön saatavuus on heikentynyt ja tilat ovat vähentyneet.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulee

- varmistaa keskeisen ja ajantasaisen henkilöstöä kuvaavan tiedon saatavuus ja seuranta.

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalveluiden tulee

- laatia yhdessä henkilöstön kanssa suunnitelma nuorisotyöntekijöiden palkkauksen, koulutuksen ja työnkuvien kehittämiseksi, jotta alan veto- ja pitovoima paranevat.
- seurata systemaattisesti henkilöstötilanteen kehittymistä eri alueilla ja yksiköissä.
- auttaa nuorisotyöyksiköitä tehtävien priorisoinnissa ja työnjaon suunnittelussa siten, että nuoriso-ohjaajille jää enemmän aikaa nuorten kohtaamiseen.
- kohdentaa henkilöstön hyvinvointia parantavia toimenpiteitä ja resursseja erityisesti niille alueille, joilla työhyvinvointi on heikko.

Kaupunginhallitus toteaa, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulee varmistaa, että sillä on käytössään keskeinen ja ajantasainen henkilöstöä kuvaava tieto.

Kaupunginhallitus toteaa, että nuoriso-ohjaajien tehtäväkohtaisten palkkojen korotus sisältyi vuoden 2024 palkkakehitysohjelmaan. Henkilöstön saatavuus on yksi strategiakauden lopun keskeisiä painopisteitä, joihin liikelaitosten ja toimialojen tulee panostaa. Kaupunginhallitus kannustaa nuorisopalveluita kehittämään alan veto- ja pitovoimaa tarkastuslautakunnan näkemysten mukaisesti mm. laatimalla yhdessä henkilöstön kanssa suunnitelma koulutuksen ja työnkuvien kehittämiseksi.

Kaupunginhallitus toteaa, että toimialojen tulee huolehtia henkilöstötiedon ajantasaisuudesta ja seurata henkilöstötilanteen kehittymistä eri alueilla ja yksiköissä.

Kaupunginhallitus toteaa, että nuorisopalvelujen tulee priorisoida nuorisotyön tehtävät ja työnjako siten, että nuoriso-ohjaajille jää enemmän aikaa nuorten kohtaamiseen.

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että nuorisopalveluissa kiinnitetään erityistä huomiota johtamisen ja ilmapiirin kohentamiseen, jotta koko henkilöstön hyvinvointi voidaan näiltä osin taata.

Kaupunkiuudistuksen eteneminen

Kaupunkiuudistuksen tavoitteita alueiden täydennysrakentamisesta ja houkuttelevuuden lisäämisestä on edistetty, mutta kaupunkiuudistus on vielä alkuvaiheessa, joten suuria vaikutuksia ei ole vielä nähtävissä.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulee

- edistää yritystoimintaa kaupunkiuudistusalueilla ja huolehtia siitä, että yritysten toimintaedellytykset paranevat, kun kaupunkiuudistusalueita kehitetään.

kaupunginkanslian tulee

- varmistaa, että toimialojen koordinaatio kaupunkiuudistusalueilla on toimivaa.

Kaupunginhallitus toteaa, että yritysten toimintaedellytysten parantaminen ja kaupallisen vetovoiman vahvistaminen ovat keskeisiä tavoitteita kaupunkiuudistusalueita kehitettäessä. Asukkaiden määrän kasvu tuo ajan myötä uutta asiakaskuntaa erityisesti kaupan- ja palvelualan yrityksille. Alueiden viihtyisyyden ja turvallisuuden lisäämiseksi ja segregatiokehityksen vähentämiseksi tehdyillä toimilla on vaikutusta sekä yritysten asiakkaiden haluun asioida alueilla että henkilöstön turvallisuuden tunteeseen. Erityisen tärkeää on selkeyttää eri toimijoiden vastualueet tehokkaampien toimenpiteiden mahdollistamiseksi metro- ja juna-asemien viihtyisyyden ja turvallisuuden parantamiseksi, joilla voidaan edesauttaa yksityisten palvelujen sijoittumista myös asemille ja niiden läheisyyteen.

Kaupunginhallitus pitää hyvänä, että alueiden houkuttelevuutta kehitetään erilaisilla ankkuri-investoinneilla. Myös puhtaasti yksityisten ankkuritoimijoiden sijoittuminen tulisi mahdollistaa. Kuitenkin on tunnistettava, että kaupungin keinot houkutella yksityisiä yrityksiä sijoittumaan jollekin

alueelle ovat rajalliset, varsinkin jos liike- tai palvelutilat sijaitsevat yksityisten tahojen omistamissa rakennuksissa tai ostoskeskuksissa. Kaupunki voi parhaiten edesauttaa pyrkimyksiä saada uusia yrityksiä sijoittumaan alueelle viestinnällä sekä tiiviillä yhteistyöllä rakennusliikkeiden ja muiden toimijoiden kanssa.

Maankäytölle asetettujen elinkeinopoliittisten tavoitteiden mukaisesti menestyvän yritystoiminnan ja monipuolisen elinkeinorakenteen turvaamiseksi kaupunki huolehtii omilla toimenpiteillään siitä, että Helsingissä on jatkossakin tarjolla markkinalähtöistä kysyntää ja yritysten tarpeita vastaavia sijoittumismahdollisuuksia, niin kantakaupungissa kuin lähiöissäkin. Kaupunkiuudistusalueiden suunnittelussa tulisi ostoskeskusten uudistamisen ja pääosin asuinrakennusten katutasoon sijoittuvien liike- ja palvelutilojen lisäksi pyrkiä löytämään sijaintipaikkoja myös muunlaiselle yritystoiminnalle. Mahdollisuus laajentaa mm. Kivikon yritysaluetta edes muutamalla tontilla tulee tutkia. Lisäksi yhteistyössä Kurkimäen yritysalueen vuokralaisten (rakennusten omistajat) kanssa tulisi selvittää, miten aluetta voisi kehittää vastaamaan paremmin nykypäivän vaatimuksia.

Eri toimijoiden ja kaupungin hallinnon vuoropuhelun tiivistämiseen on tarve, mm. yritysmuutoksi edistäviä toimintamalleja hyödyntäen (esim. yhteiset työryhmät, yritysvaikutusten arviointi, yritysasioinnin sujuvuus, yritysluotsitoiminta).

Kaupunginhallitus toteaa, että vuoden 2024 aikana kaupunkiuudistuksen johtamisrakennetta tarkastellaan ja päivitetään, jotta poikkihallinnollinen yhteistyö kaupunkiuudistuksen edistämiseksi on toimivaa ja tarkoituksenmukaista. Kaupunkiuudistuksen operatiivisesta koordinaatiosta ja toimeenpanosta vastaa kaupunkiuudistustyöryhmä. Työryhmän toimintamallia tullaan päivittämään kuluvan vuoden aikana ja samalla edistetään kaikkien toimialojen sitoutumista työryhmän toimintaan. Kaupunkiuudistuksen etenemistä seurataan segregaaation ehkäisemisen ohjelmaryhmässä, ja kaupunkiuudistuksen ohjausryhmänä toimii laajennettu aluerakentamisen johtoryhmä.

Kaupunkiuudistuksen koordinaatiota vahvistaa lisäksi kahden uuden projektinjohtajan rekrytoiminen. Heidän tehtävänään tulee olemaan kaupunkiuudistusalueilla palveluiden yhteensovittaminen ja osallisuuden vahvistaminen.

Kaupungin sisäistä tiedottamista kaupunkiuudistuksen etenemisestä vahvistetaan. Keväällä 2024 on aloitettu keskustelutilaisuudet ja webinaarit, joissa kerrotaan kaupunkiuudistuksen etenemisestä. Nämä tilaisuudet ovat avoimia kaikille kaupungin työntekijöille. Lisäksi kaupun-

27.5.2024

kiuudistukselle on laadittu viestintä- ja osallisuussuunnitelma, jonka toimeenpano on aloitettu keväällä 2024.

Kaupunkiuudistuksen mallin tavoitteet ja etenemistä kuvaavat mittarit päivitetään vuoden 2024 aikana vastaamaan toimeenpanossa havaittuja tarpeita ja haasteita. Parempi tavoitteiden asetanta ja jäsentely vahvistaa kaupungin sisällä ymmärrystä kaupunkiuudistuksen mallin kokonaisuudesta.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimi on varautunut häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin pääosin asianmukaisesti.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee

- varmistaa, että toimialalla on tarvittavat henkilöresurssit varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan tehtäviin.
- varmistaa, että pelastustoimi arvioi toimintaansa Kuntaliiton ja Huoltovarmuuskeskuksen arviointimallin avulla säännöllisesti.
- varmistaa, että väestönsuojien tyhjentämissuunnitelmat ovat ajantasaisia, jotta pelastuslain edellyttämä käyttöäönnoton määräaika on mahdollista saavuttaa.

kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulee

- varmistaa, että Kauppakartanonkadun alueen yhteiskalliosuoja rakennetaan suunnitelmien mukaisesti.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan näkemykseen siitä, että toimialojen tulee varmistaa tarvittavat henkilöresurssit varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan tehtäviin. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimi toteuttaa kaupunkitasoista varautumisen koordinoitua ja tukee sosiaali- terveys- ja pelastustoimialan työtä häiriö-, kriisi- ja poikkeusoloihin varautumisessa. Kaupunginkanslia yhteensovittaa varautumisen tarpeita ja ohjaa konsernin yhteistä varautumista. Tätä tehdään konsernin valmiusohjeen (2024) mukaisesti yhteisessä varautumisen asiantuntijaverkostossa, jota johtaa kaupungin valmiuspäällikkö. Turvallisuus- ja valmiustiimissä koordinoidaan toimialojen ja organisaatioiden valmiussuunnitelmien valmistumista ja huolehditaan yhteistyöstä varautumisen kokonaisuudessa. Verkoston työ tukee organisaatioita myös niiden mahdollisissa resurssivajeen tilanteissa.

Kaupunginhallitus toteaa, että pelastustoimen tulee arvioida toimintaansa käytössä olevien arviointimallien avulla säännöllisesti.

Kaupunginhallitus toteaa, että kansliapäällikkö asetti 21.3.2024 väestönsuojelun selvitystyöryhmän, jonka tehtävänä on määrittellä koordinaatiovastuut väestönsuojelun osalta Helsingin kaupungissa ja selvittää sotepe-uudistuksen jälkeen toteutettava kaupungin kallioväestönsuojien kokonaishallinta. Tämä työ osaltaan selkiyttää arviointikertomuksessa todettuja väestönsuojiiin ja väestönsuojeluun liittyviä haasteita.

Kaupunginhallitus toteaa, että Kauppakartanonkadun alueen yhteiskalliosuoja rakentaminen sisältyy vuokra- ja osakekohteiden suunnitteilla oleviin uudishankkeisiin.

Kävely- ja pyöräväylien talvikunnossapito

Talvikunnossapitoa toteutetaan kaupungin laatimien tuotekorttien ja työohjeiden mukaisesti. Pyöräväylien talvihoidon verkostoa on lisätty, mutta talvikunnossapidon tavoitteita ei ole kaikilta osin pystytty saavuttamaan pyöräliikenteen kehittämisohjelman aikataulujen mukaisesti. Jalankulun talvihoidon priorisointia ei ole vielä ehditty tehdä.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunkiympäristön toimialan tulee

- varmistaa, että toimivan talvikunnossapidon edellytykset huomioidaan maankäytön suunnittelussa.
- toteuttaa toimenpiteitä, jotka edistävät talvipyöräilijöiden osuuden kasvattamista ja tyytyväisyyttä pyöräilyväylien talvihoitoon tavoitteiden mukaisesti.
- varmistaa, että kaikkia talvikunnossapidon urakoitsijoita kohdellaan yhdenvertaisesti urakoiden sanktioinneissa.
- kehittää kannustimia, jotta urakoitsijat suorittavat työnsä vaatimusten mukaisesti.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupungin maankäytön suunnittelua tulee jatkossa tehdä tiiviimmässä yhteistyössä kunnossapidon asiantuntijoiden kanssa. Kunnossapitoon liittyvät näkökohdat tulee ratkaista jo maankäytön suunnittelun vaiheessa. Tiiviimmällä yhteistyöllä voidaan osaltaan varmistaa, että alueiden käytön ratkaisut toimivat ympärivuotisesti ja ettei alueiden talvikunnossapito hankaloidu tarpeettomasti.

Kaupunginhallitus toteaa, että toimialan tulee jatkaa aloitettuja toimenpiteitä, kuten pyöräilyn ympärivuotisen kunnossapidon olosuhteiden kehittämisen tiekartan laatimista ja pyöräväylien talvihoitoluokituksen päivittämistä, jotka edistävät talvipyöräilijöiden osuuden kasvua ja pyöräväylien talvihoitoa koskevan tyytyväisyyden paranemista.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaikkia talvikunnossapidon urakoitsijoita tulee kohdella sopimusten puitteissa yhdenvertaisesti urakoiden sanktioinneissa.

Kaupunginhallitus toteaa pitävänsä tärkeänä, että urakka-alueiden seuranta kehitetään kokonaisuutena ja että jatkossa alueiden välillä voidaan tehdä kunnossapidon laadun kokonaisvertailua ja kehittää sopimusjohtamista.

Lapsiperheiden sosiaaliohjaus

Lapsiperheiden sosiaaliohjaus on perheille tarkoitettua varhaista matan kynnyksen tukea. Palvelun saatavuutta on parannettu ja toimintaa on kehitetty tavoitteiden mukaisesti, mutta jonot palveluun ovat kasvaneet, ja osaavan henkilöstön saatavuus on heikentynyt.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee

- kehittää lapsiperheiden palveluja kokonaisuutena siten, että turvataan asiakkaiden pääsy palvelutarpeensa mukaisiin palveluihin, kuten neuropsykiatriseen valmennukseen.
- varmistaa riittävällä toimenpiteillä, että lapsiperheiden palvelujen henkilöstön saatavuus turvataan.

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan perhe- ja sosiaalipalvelujen tulee

- lisätä lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tunnettavuutta erityisesti kouluikäisille ja vieraskielisille perheille, jotta tukea tarvitsevat perheet osaavat hakeutua ja pääsevät palveluiden piiriin varhaisessa vaiheessa.
- selkeyttää palvelutarpeen arviointien työnjakoa lapsiperheiden sosiaaliohjauksen sekä lastensuojelun ja perhesosiaalityön välillä.
- varmistaa, että lapsiperheiden sosiaaliohjauksessa voidaan keskittyä perustyöhön kehittämisestä ja organisaatiouudistuksista huolimatta.

Kaupunginhallitus toteaa, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan palvelustrategian lähtökohtana on, että Helsinki vastaa jatkossa entistä paremmin asukkaidensa palvelutarpeeseen. Kaupunginhallitus jakaa tarkastuslautakunnan näkemyksen, että asiakkaiden pääsy palvelutarpeensa mukaisiin palveluihin tulee turvata.

Kaupunginhallitus toteaa, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimia on nostanut vuoden 2024 painopisteeksi henkilöstön saatavuuden, pysyvyyden ja osaamisen, ja vuoden 2024 talousarvion sitovana toiminnan

tavoitteena on "toimialan vetovoimaisuus lisääntyy, henkilöstön pysyvyys ja saatavuus paranevat". Kaupunginhallitus kannustaa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialaa jatkamaan talousarviotavoitteen mukaisia toimia henkilöstön saatavuuden parantamiseksi.

Kaupunginhallitus pitää lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tunnettavuuden parantamista tärkeänä, ja toimialan tulee edistää tätä aktiivisesti. Varhaisen matalan kynnyksen tuen tulee olla esisijainen palvelumuoto kaikkien sosiaalipalvelujen kohdalla. Varhaisella tuella vältetään asiakkaiden palvelutarpeiden kärjistymisen ja tästä aiheutuva kustannusten kasvu.

Kaupunginhallitus toteaa, että palvelutarpeen arviointien työnjakoa lapsiperheiden sosiaaliohjauksen sekä lastensuojelun ja perhesosiaaliohjauksen välillä selkeytetään. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yhtenä vuoden 2024 sitovana toiminnan tavoitteena on "peruspalvelujen saatavuus paranee" ja sen yhtenä mittarina, että lastensuojelun ja erityisen tuen palvelutarpeen arvioinnit valmistuvat lakisääteisessä ajassa.

Kaupunginhallitus toteaa, että työntekijöille tulee turvata mahdollisuus keskittyä perustyöhön muutostilanteissa.

Huumekuolemien ehkäisy päihdepalveluissa

Huumeriippuvuudesta kärsivien palveluilla voidaan vähentää huumeiden käytöstä aiheutuvia haittoja sekä parantaa ympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Päihdepalveluissa on tehty uudistuksia, jotka ovat helpottaneet opioidikorvaushoitoon ja vieroitushoitoon pääsyä, mutta toimenpiteiden vaikutukset muihin päihdepalveluihin pääsyyn eivät ole vielä arvioitavissa.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunkiympäristön toimialan tulee yhteistyössä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan kanssa

- varmistaa, että päihdepalveluiden käytettävissä on riittävästi soveltuvia tiloja, jotta lainmukaiset päihdepalvelut voidaan järjestää.

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee

- parantaa päihdepalvelujen asiakkaita ja käyntejä koskevan tilastotiedon laatua.
- seurata päihdepalveluihin liittyvien uudistusten vaikutuksia palveluun, hoitoon ja kuntoukseen pääsyyn.
- tarvittaessa kehittää palveluita seurannan perusteella.

- vahvistaa päihde- ja psykiatriapalveluiden yhteistyötä siten, että potilasta hoidetaan kokonaisuutena.

Kaupunginhallitus toteaa, että yhteistyötä kaupunkiympäristön toimialan sekä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan välillä on tiivistetty tilakysymysten ratkaisemiseksi. Itäkeskuksen Sympikselle on etsitty uutta paikkaa, ja väliaikainen ratkaisu on käytössä keväällä 2024. Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että kartoitustyötä toimipisteen pysyvien tilojen löytymiseksi kiirehditään. Päihdepalvelujen tilojen sijoittamisessa tulee huomioida kaupungin tavoitteet segregaatoin ehkäisemiseksi sekä strategian painopisteen "kaupunginosien omaleimaisuutta ja turvallisuutta vaalitaan" tavoitteet.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan näkemykseen tilastotiedon laadun parantamisesta.

Kaupunginhallitus toteaa, että uudistusten vaikutuksia tulee seurata, ja palveluja tulee tarvittaessa kehittää seurannan perusteella.

Kaupunginhallitus toteaa, että vuoden 2024 talousarviossa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yhtenä strategian edistämisen toimenpiteenä on päihde- ja riippuvuuspalvelujen saatavuuden lisääminen ja huumekuolemia ehkäisy. Sosiaali-, terveys ja pelastustoimiala toteuttaa kaupunkistrategiaa talousarvion 2024 mukaan mm. turvaamalla riittävän ja oikea-aikaisen päihdehoidon ja mielenterveyden tuen sekä vahvistamalla päihde- ja riippuvuushaittoja kokevien ihmisten tukea kansallisen päihde- ja riippuvuusstrategian mukaisesti.

Kaupungin edunvalvonta talouden näkökulmasta

Tarkastuslautakunta on esittänyt oman arvionsa siitä, onko kaupungin taloudellisia toimintaedellytyksiä koskeva kansallinen edunvalvonta tavoitteellista ja aktiivista kaupunkistrategian mukaisesti.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginhallituksen tulee

- lisätä luottamushenkilöjohdon, kuten kaupunginhallituksen jäsenten, sekä helsinkiläisten kansanedustajien tietämystä kaupungin edunvalvonnasta ja sen tavoitteista.

kaupunginkanslian tulee

- varmistaa, että keskeiset edunvalvontateemat tulevat osaksi uuden strategian valmistelua.

27.5.2024

- parantaa edunvalvonnan organisoinnista, menettelytavoista ja kaupungin kannanmuodostusprosesseista saatavan tiedon löydettävyyttä kaupungin luottamushenkilöille ja toimialoille.
- selvittää keinoja ylimmän viranhaltijajohdon edunvalvontaroolin vahvistamiseksi.

Kaupunginhallitus jakaa tarkastuslautakunnan näkemyksen siitä, että kaupungin edunvalvontaa voidaan vahvistaa sitouttamalla ja tuomalla mahdollisimman laaja luottamushenkilöjoukko tietoisiksi kaupungin edunvalvonnallisista tavoitteista. Kaupunginhallitus tuo esiin, että on syytä erottaa tarkastuslautakunnan esiin nostamien ryhmien erilaisuus. Tarvittavat toimet kaupungin luottamushenkilöinä toimivien henkilöiden osalta ja kaupunkiorganisaatioon löyhemmän siteen omaavien, kuten kansanedustajien osalta, ovat erilaisia.

Tällä valtuustokaudella pormestari ja apulaispormestarit ovat järjestäneet säännöllisiä tapaamisia Helsingin vaalipiirin kansanedustajien kanssa, tarkoituksena nimenomaisesti käydä kansanedustajien kanssa yhteistä keskustelua kaupungille merkittävistä edunvalvonnan kysymyksistä. Osanotto tapaamisiin on ollut vaihteleva.

Kaupunginhallitus pitää tarkastuslautakunnan tavoin tarkoituksenmukaisena informoida nykyistä laajemmin kaupungin omia luottamushenkilöitä kaupungin edunvalvonnallisista tavoitteista.

Strategiavalmistelun osalta kaupunginhallitus tuo esiin, että kaupungin keskeiset edunvalvontateemat kytkeytyvät tiiviisti nykyiseen kaupunkistrategiaan. Sen mukaan kansallisen edunvalvonnan erityisiä painopisteitä ovat osaavan työvoiman saatavuus, työllisyys ja kaupungin taloudellisten toimintaedellytysten turvaaminen erityisesti varmistamalla riittävä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen rahoitus.

Seuraavan valtuustokauden strategiaan tarvittavan tietopohjan kokoomisesta vastaa kaupunginkanslian strategiaosasto. Kaupunginhallitus toteaa, että myös tulevilla valtuustokaudella edunvalvonnallisten teemojen on syytä kytkeytyä kaupunkistrategian tavoitteisiin. Samalla kaupunginhallitus korostaa, että edunvalvonnallisissa kysymyksissä on jätettävä riittävästi tilaa reagoinnille myös valtuustokauden aikana.

Kaupunginhallitus toteaa lisäksi, että kaupungin menettely tarkempien edunvalvonnan painopisteiden ja tavoitteiden asettamisen osalta on tarkoituksenmukainen. Jatkossakin on perusteltua, että tarkemmat tavoitteet ja prioriteetit (edunvalvonnan suunnitelma) päivitetään kunkin valtuustokauden alussa suhteessa kaupunkistrategiaan ja myös suhteessa kaupungin mahdollisiin hallitusohjelmatavoitteisiin sekä suhteessa kulloiseenkin hallitusohjelmaan.

Toimialat ja kaupunginkanslia tekevät erittäin tiivistä yhteistyötä edunvalvonnan ja siihen liittyvän valmistelun osalta, muun muassa kaikissa keskeisissä kannanmuodostusprosesseissa sekä käytännön edunvalvonnan toimeenpanossa. Kullekin edunvalvonnan painopisteelle ja teemalle on myös määritelty omistaja ja vastuutahot kaupunginkanslian ja toimialojen viranhaltijajohdosta ja asiantuntijoista. Viestintään on painostettu, jotta kaikilla viranhaltijoilla olisi ymmärrys sekä omasta roolistaan edunvalvonnassa, että yleisistä ja yhteisesti sovituista menettelytavoista. Kaupungin viranhaltijoille on järjestetty myös edunvalvontakoulutusta. Arviointiraportin mukaan mm. ylin virkahenkilöstö on hyvin ajan tasalla edunvalvontakysymyksissä, ja tämän voi katsoa koskevan myös muita keskeisiä, edunvalvontatyöhön osallistuvia asiantuntijoita. Tarkoitus on vielä kuluvan valtuustokauden aikana toteuttaa sisäinen arviointi edunvalvonnasta, jossa tarkastellaan strategisten tavoitteiden toteutumisen ohella edunvalvonnan toimintatapojen mahdollisia kehittämistarpeita. Kaupunginhallitus toteaa, että kaupunginkanslian tulee tämän arvioinnin yhteydessä arvioida myös tiedon löydettävyyden osalta mahdollisesti tarvittavia kehittämistoimenpiteitä.

Kaupunginhallitus yhtyy siihen arviointiraportissa esitettyyn näkemykseen, että poliittisen johdon ja viranhaltijajohdon työnjako edunvalvonnassa on periaatteessa selkeä ja toteaa, että ylimmän viranhaltijajohdon rooli kaupungin edunvalvonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa on merkittävä jo tällä hetkellä. Kaupungin hallintosäännön (9. luku, 1 §) mukaan pormestari vastaa kaupungin kansainvälisestä, kansallisesta ja seudullisesta edunvalvonnasta ja edustamisesta, ja vastaavasti apulaispormestarit vastaavat edunvalvonnasta ja edustamisesta toimialallaan (hallintosääntö, 9. luku, 2 §). Arviointiraportissa todetusti toimialojen johdon ja kaupunginkanslian osastojen johdon vastuulla on puolestaan edunvalvontatyön johtaminen ja toteuttaminen omalla toimialallaan/osastollaan ja osaltaan. Kanslian osastopäälliköt ja toimialajohto on nimetty myös usean edunvalvontapainopisteen omistajiksi. Viranhaltijajohto pitää osaltaan yhteyksiä muun muassa keskeisiin sidosryhmiin ja ministeriöihin sekä edistää monipuolisin keinoin ja aktiivisesti kaupungin edunvalvonnallisten tavoitteiden toteutumista. Kaupunginhallitus ei näin ollen näe laajemmin tarvetta selvittää keinoja kaupungin viranhaltijajohdon edunvalvontaroolin vahvistamiseksi. Kaupunginhallitus kuitenkin toteaa, että edellä mainitun ja tämän valtuustokauden aikana toteutettavan sisäisen arvioinnin yhteydessä kaupunginkanslian tulee arvioida mahdollisesti tarvittavia keinoja ja kehittämistoimenpiteitä, joilla voidaan tukea ylintä viranhaltijajohtoa sille kuuluvan edunvalvontaroolin sekä oman toimialansa/osastonsa edunvalvontatyön toteuttamisessa ja johtamisessa.

Lisäksi kaupunginhallitus päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijän perustelut

Tarkastuslautakunta pyytää 28.5.2024 mennessä kaupunginhallituksen lausuntoa arviointikertomuksen 2023 suosituksista.

Tarkastuslautakunta hyväksyi 16.4.2024 vuoden 2023 arviointikertomuksen.

Kuntalain (410/2015) 121 § mukaan tarkastuslautakunnan tulee laatia kaupunginvaltuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta arviointikertomus valtuustolle. Helsingin kaupungin hallintosäännön 21 luvun 2 §:n mukaan tarkastuslautakunta hankkii arviointikertomuksesta kaupunginhallitukselta ja tarvittaessa muilta kaupungin toimielimiltä lausunnot, jotka toimitetaan valtuustolle yhdessä arviointikertomuksen kanssa.

Arviointikertomus 2023 on esityslistan liitteenä.

Esittelijä toteaa, että tarkastuslautakunnan antamassa arviointikertomuksessa esitetyistä suosituksista olisi annettava päätösehdotuksen mukainen lausunto.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Mauno Rönkkö, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36279
mauno.ronkko(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, kaupunginhallitus
- 2 Arviointikertomus 2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Tarkastuslautakunta